als het verbod om gebruik te maken van gemeentelijke badhuizen, zweminrichtingen, parken en dergelijke, toegang beperken of verbieden tot de markten, neringdoenden, die aan Joden verkoopen, bedreigen met onthouding van leveranties, den gemeentelijken ambtenaren verbieden bij Joden te koopen, enz. Eindelijk dienen nog gememoreerd de z.g.n. Sonderaktionen, waarbij geheel onbevoegden met meer of minder geweld de bevolking trachten te weerhouden met Joden zaken te doen, hotels en koffiehuizen er toe brengen Joodsche gasten niet te ontvangen en zelfs af en toe de persoonlijke veiligheid der Joden in gevaar brengen.[9])

Zoo bezien is de Wet tot bescherming van het Duitsche bloed en de Duitsche eer niets anders dan een nieuwe toespitsing van het Duitsche antisemitisme, een — vermoedelijk slechts voorloopige — wettelijke afsluiting, zooals Mr Visser[9]) zoo terecht opmerkt, van het ontrechtingsproces der Duitsche Joden. Voorloopig, want, zooals wij zagen, er zijn reeds stemmen opgegaan om ook de sterilisatie dienstbaar te maken aan deze rassenpolitiek.

A. C. D.

9) l.c., blz. 175.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Kerkelijk en onkerkelijk Nederland.

IV.

Burgerlijke staat.

Deel IX van de „Volkstelling 1930"[1]) geeft nog een merkwaardige tabel. Zij heeft betrekking op den burgerlijken staat der mannen en vrouwen van iedere kerkelijke gezindte.

Wij laten die tabel, eenigszins gewijzigd, volgen.

Per 1000 mannen waren:

Gezindte	ongehuwd			gehuwd			gehuwd geweest		
	1909	1920	1930	1909	1920	1930	1909	1920	1930
Ned. Herv. . .	604	582	545	359	381	415	37	38	40
Geref.	620	613	595	348	356	374	31	31	30
Chr. Geref. . .	629	609	588	339	356	379	32	35	33
R.K.	655	648	636	310	319	334	35	33	30
Geen kerk. gez.	627	586	558	353	393	418	20	22	25

Per 1000 vrouwen waren:

Gezindte	ongehuwd			gehuwd			gehuwd geweest		
	1909	1920	1930	1909	1920	1930	1909	1920	1930
Ned. Herv. . .	571	547	509	358	382	418	71	71	73
Geref.	592	581	571	349	358	373	59	58	56
Chr. Geref. . .	591	569	559	349	369	383	60	62	58
R.K.	632	625	617	307	319	334	61	56	49
Geen kerk. gez.	666	609	558	301	356	403	33	35	39

In deze tabellen valt allereerst het groote percentage ongehuwde R.K. mannen en vrouwen op. Bij iedere volkstelling winnen zij het van de andere gezindten. Het verschil neemt zelfs toe.

Twee hoofdoorzaken zijn aan te wijzen. In de eerste plaats het celibaat, ten tweede het hooge geboortecijfer. Of ook een „geringer welvaartspeil" het aantal huwelijken beperkt heeft, valt niet gemakkelijk te bewijzen.

De invloed van het hoogere geboortecijfer is ook bij de Gereformeerden duidelijk merkbaar. Deze groep volgt, wat de cijfers betreft, op de Roomsch-Katholieken. Van de niet-Roomsche groepen hebben zij het hoogste percentage ongehuwden. Op hen volgen de Chr. Gereformeerden. De verklaring moet in de betrekkelijk groote toename van het aantal jeugdige personen gezocht worden.

Bij de Ned. Herv. en de „onkerkelijken" nemen we een snelle daling van het percentage ongehuwden waar. Dat beteekent niet, dat het aantal huwelijken abnormaal sterk toegenomen is — ook de cijfers der gehuwden zouden misschien die gedachte kunnen wekken —: de daling wordt hoofdzakelijk door het relatieve tekort aan jongere menschen veroorzaakt. Over dat verschijnsel, en de verklaring daarvan, is in het vorige artikel het een en ander gezegd.

De cijfers in de kolommen der „weduwen en weduwnaars" zijn bij de „onkerkelijken" veel lager dan bij de andere groepen. De oorzaak is niet een geringere sterfte in die groep. De groote massa der onkerkelijken bestaat uit menschen van middelbaren leeftijd en daaronder. In 1930 waren slechts bijna 12 pct. ouder dan 50 jaar, bij de Gereformeerden ongeveer 17,5 pct., bij „alle Nederlanders" ruim 18 pct.

Evenmin moeten we uit de hooge cijfers der „weduwnaren en weduwen" bij de Ned. Herv. de conclusie trekken, dat daar een zeer groote sterfte is opgetreden. De oorzaak is weer dat de Ned. Hervormden als groep veel sterkere „ouderdomsverschijnselen" vertoont, dan elke andere. Nergens is de top der „pyramide" zoo zwaar, als bij die groep. Ongeveer 21,7 pct. is ouder dan vijftig jaar. Bijgevolg zijn er naar verhouding veel weduwen en weduwnaren.

1) Uitgave van het „Centraal Bureau voor Statistiek".

Een goede vergelijking is steeds die met de cijfers voor „alle Nederlanders". We kunnen dan onmiddellijk nagaan of een bepaalde groep er relatief gunstig voor staat.

	1909	1920	1930
Per 1000 mannen waren			
ongehuwd	623	606	582
gehuwd	342	360	385
gehuwd geweest	35	34	33
Per 1000 vrouwen			
ongehuwd	550	582	560
gehuwd	336	356	381
gehuwd geweest	65	62	59

Nog meer is er uit de gegeven tabellen te leeren. We nemen gemakshalve eerst alleen de uitkomsten van de volkstelling 1930.

Het valt op dat het percentage gehuwde mannen bij „alle Nederlanders" grooter is dan dat der gehuwde vrouwen. Dat komt omdat het totale aantal vrouwen boven 20 jaar in de geheele bevolking grooter is dan dat der mannen van dien leeftijd.[2]) Er blijven om die reden dus steeds een aantal vrouwen ongehuwd.

Nu is het algemeen bekend, de cijfers wijzen 't ook uit, dat de toevloed van de mannen naar de „onkerkelijke groep" veel grooter geweest is dan die der vrouwen. We zouden dus een hooger percentage gehuwde vrouwen moeten verwachten. Dat is niet het geval. Het verschil tusschen het percentage gehuwde mannen en dat der vrouwen is zelfs grooter dan bij „alle Nederlanders". Er moet dus een groot aantal onkerkelijke mannen met kerkelijke vrouwen getrouwd zijn.

Dr Kruyt geeft in zijn artikel de volgende cijfers voor Amsterdam.

Van de 6652 gesloten huwelijken in 1930, waren 845 waarbij de man onkerkelijk en de vrouw kerkelijk was, 690 waarbij de man kerkelijk en de vrouw onkerkelijk was, en 432 waarbij beide partijen tot geen kerkgenootschap behoorden.

Zoo is het ook te verklaren, dat de cijfers bij de kerkelijke gezindten elkaar niet veel ontloopen. We zouden juist verwachten dat de verschillen die van „alle Nederlanders" overtroffen. Dat is niet het geval. Er zijn veel meer „kerkelijke vrouwen" gehuwd, dan op statistische gronden bij een bepaalde groep verwacht kon worden. Een groot aantal moet dus wel „onkerkelijke mannen" genomen hebben. Waren alleen, of hoofdzakelijk alleen, huwelijken gesloten tusschen personen van dezelfde kerkelijke gezindten, dan zou het percentage gehuwde vrouwen veel lager geweest moeten zijn.

Natuurlijk werken hier allerlei factoren. dikwijls is het effect van den eenen tegengesteld aan dat van den anderen.

Toch geven de cijfers wel eenig houvast. Ze spreken dikwijls een droeve taal. Nuchter stelt de statisticus de kracht der „onkerkelijke groep" vast. Maar welk een wereld van ellende heeft hij ontdekt! Hoe is het mogelijk, dat in deze ontzettende tijden nog zoovelen ruwweg God verwerpen of de vraag van het bestaan van het Opperwezen geheel negeeren? Het menschdom holt naar den afgrond.

Den volgenden keer willen we nog iets over „Kerk en Beroep" mededeelen.

A. B. t. B.

2) Bij de beschouwingen in dit artikel heeft o.m. het stuk van Dr J. P. Kruyt in de Soc. Gids van Juni 1935 (pg. 435) tot voorlichting gediend.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika.

IV.

In het orgaan van de Dr Abraham Kuyperstichting „Antirevolutionaire Staatkunde" zijn drie artikelen verschenen van de hand van Prof. Dr G. Besselaar, die meer dan een kwarteeuw in Zuid-Afrika heeft doorgebracht. Zijn onderwerpen waren: „Intellectueel leven in Zuid-Afrika", „Het Calvinisme in Zuid-Afrika" en „Calvinisme en Nationale reactie vooral in Zuid-Afrika". In deze stukken geeft Z.H.G. uitnemende inlichtingen over Zuid-Afrikaansche toestanden en de opleving van het Calvinisme aldaar. Hij is echter geen theoloog en daarom moet het ons niet verwonderen, dat hij de kerkelijke toestanden in Zuid-Afrika niet van kerkrechtelijke zijde, maar van practisch standpunt beziet in deze stukken.

De Nederduitsch-Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika is voor den schrijver de historische volkskerk, in 1652 geplant door Jan van Riebeek, de aloude Kerk der vaderen in Nederland. De historie leert ons echter, dat de classis Amsterdam van „De Geref. Kerken in Nederland" dienaren des Woords uitzond naar Oost-Indië en naar Kaap de Goede Hoop, om daar Woord en Sacramenten te bedienen. Ds Joh. van Arkel was de eerste vaste leeraar in Kaapstad. De Ned. Geref. Kerk is dus niet gesticht door Van Riebeek, maar tot openbaring gebracht door de classis Amsterdam. In het Revolutietijdvak zijn die Geref. Kerken op last van Commissaris De Mist omgezet in een kerkgenootschap met een eigen reglement. Dit reglement is echter zoo zwak, dat verscheidene liberale predikanten zich met behulp van de overheid binnen die Kerk hebben kunnen handhaven. Gelukkig is er sedert eenige jaren een kentering merkbaar ten goede, zooals gebleken is uit den strijd rondom wijlen Prof. du Plessis.

„De Hervormde Kerk" is, volgens den schrijver, in 1855 gesticht in Transvaal uit vrees voor verengelsching. De historie vermeldt echter, dat er bij de voortrekkers, die uit de Kaapprovincie naar 't Noorden gingen, „een reizende Geref. kerk" bestond, bediend door Ds Smit. In Transvaal ontstonden daaruit de geref. gemeenten van Potchefstroom, Rustenburg, Pretoria en Waterberg. Toen de gemeente te Potchefstroom een eigen leeraar begeerde, besloot de kerkeraad om niet uit de Kaapprovincie, waar vele Schotsche predikanten dienden, te beroepen, maar uit Nederland. Prof. Lauts te Utrecht was die gemeente behulpzaam bij de uitzending van den heer Van der Hof, theol. candidaat. Deze is door ouderling Wolmarans te Potchefstroom in zijn ambt bevestigd. En daarop is, in navolging van de Herv. Kerk in ons land, deze gemeente „Hervormd" genoemd. Zoo ook de drie andere, die eveneens Herv. predikanten uit Nederland beriepen.

„Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika" is volgens den schrijver „tot openbaring gekomen in 1858 onder de bediening van Ds Dirk Postma, christelijk-gereformeerd predikant uit Nederland". Ook spreekt hij van „de kleinere Gereformeerde Kerk, in den volksmond de Dopperkerk geheten of de Kerk van Paul Kruger, een Kerk waarin het Calvinisme zijn muren en voorschansen heeft". Die volksmond is echter de Engelsch-sprekende mond, want onder de Boerenbevolking spreekt men meest van „die Enkelgereformeerde Kerk". Haar ontstaan was niet het gevolg van Paul Krugers politiek, noch zooals vaak beweerd wordt, het zingen van Gezangen in de Herv. Kerk, maar van den liberalen geest, die er heerschte in die Kerk in de eerste vier jaren van haar bestaan in Transvaal. Hierin is later gelukkig verandering gekomen, want de Herv. Kerk van dezen tijd handhaaft de Gereformeerde belijdenis en tucht. Maar in 1859 was het beslist noodzakelijk om de gehoorzaamheid op te zeggen aan de liberale ambtsdragers, de ambten opnieuw in te stellen en terug te keeren tot de gereformeerde belijdenis en tucht van de Reizende Geref. Kerk van de Voortrekkers. Die daad was niet het werk van Ds D. Postma Sen., maar van de broeders, die naar Nederland schreven om advies en hulp bij de uitzending van een leeraar van beslist gereformeerde belijdenis. De uitbreiding van deze reformatie was in hoofdzaak het werk van Ds Postma. Deze Kerk is niet een kleine groep maar de tweede in grootte in Z.-Afrika, met 111 gemeenten.

Wie onzer zou niet van harte deze kerkelijke gedeeldheid van de gereformeerde broeders en zusters in Zuid-Afrika betreuren? Christus toch bidt om de eenheid van zijn discipelen en leert ook ons daarom bidden.

De vraag is dan ook gewettigd, of er ooit pogingen zijn gedaan om te komen tot ineensmelting van de drie genoemde kerkengroepen. Hierop luidt het antwoord van de historie bevestigend. Het ligt buiten ons bestek om deze pogingen te beschrijven. Wij volstaan met de mededeeling, dat een deel van de Hervormde lidmaten zich vereenigd heeft met de Ned. Geref. Kerk, die zich daarna heeft genoemd „De Geref. of Herv. Kerk van Transvaal". Het grootste deel heeft zich echter onthouden van vereeniging en daarna is de Herv. Kerk opnieuw opgebloeid. Ze heeft haar eigen theologische opleiding gekregen door de instelling van bijzondere leerstoelen aan de Universiteit van Pretoria.

Een verblijdend verschijnsel is de hartelijke omgang en samenwerking bij leeraars en leden van de drie kerkengroepen in Zuid-Afrika. Met vereende krachten is kort geleden de Bijbelvertaling in het Afrikaansch tot stand gebracht. Ook is er een Calvinistische Bond van Zuid-Afrika, die reeds drie goed geslaagde conferenties heeft gehouden, en het pleit voert voor vrijheid van onderwijs. Dit is o.i. de richting waarin gestuurd moet worden, dat gereformeerde ouders de macht krijgen om hun kinderen in gereformeerde scholen te laten opleiden. Het volgende geslacht zal dan den eisch tot eenheid in het kerkelijk leven op geref. grondslag meer gevoelen dan het tegenwoordige.

LOS.